УДК 811.16'373.611

Юлія ЮСИП-ЯКИМОВИЧ (Ужгород)

СПІЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКА СЛОВОТВІРНА ПАРАДИГМАТИКА VERBA SONANDI

Анотація. Стаття є продовженням дослідження автором ономатопоетики слов'янських мов. Власне відономатопоетичні дієслова (verba sonandi) утворюються за допомогою певних формантів і становлять у слов'янських мовах спільну словотвірну парадигматику, яка за своїм походженням сягає праслов'янської доби, а коренями – доби праіндоєвропейської.

Ключові слова: спільнослов'янська словотвірна парадигматика, словотвірна модель, verba sonandi, дієслова звучання, праслов'янська доба, слов'янські мови.

Дієслова звучання були відомі, як зазначає А.Мейє, вже деяким індоєвропейським мовам і збереглися у слов'янських так само, як в балтійських [14, с.172]. Ця група дієслів досліджується на матеріалі різних мов, як слов'янських: Т.М.Возний [1], Є.А.Карпіловська [4], Ю.В.Юсип-Якимович [21] (в українській літературній та карпатоукраїнських діалектах); Т.Д.Сергеєва [18], Р.Г.Карунц [6], О.А.Глухарєва [2], О.М.Тихонов [19], О.М.Лагутова [10] (у російській); Г.Білфельдт [24; 25] (зіставне дослідження у лужицькій та німецькій), так і в германських: В.І.Гінка [27], М.М.Ладченко [11; 12].

Стаття є продовженням студій автора дієслів звучання (див. №21; 22; 23; 11 у списку літератури). Дослідивши функціонування моделей цих дієслів в українських говірках Карпат у зіставленні з іншими говорами та українською літературною мовою, виявивши спільне та відмінне [21], ми ставимо за мету описати словотвірну парадигматику ономатопоетичних дієслів, яка становить чітку систему, за давністю сягає ще праслов'янської та праіндоєвропейської доби; дієслова звучання активно функціонують у сучасних слов'янських мовах та їх діалектах, представляючи усю широту звукового простору. Наведений фактичний матеріал відібраний з етимологічних словників різних слов'янських мов.

До спільнослов'янських дієслів звучання належать verba sonandi [23], утворені за сьома словотвірними моделями: *3+-а-(ти), 3+-ка-(ти), 3+-ча-(ти), 3+-і-(ти), 3+-ота-(ти), 3+-оті-(ти), 3+-ну-(ти)* з різними варіантами в різних слов'янських мовах. Транспозицію звуконаслідувальних первинних основ у дієслівні виконують суфікси: *-а-(ти), -ка-(ти, -ча-(ти), -і-(ти), -ота-(ти), -оті-(ти), -ну-(ти)* та їх варіанти.

Словотвірна відономатопоетична модель 3+-а-(ти).

Модель *3+-а-(ти)* сягає праслов'янського періоду, пор.: **ch1up-a-ti* [20, VIII, с.38]; *chlip-a-ti* [20, с.34-35]; *chlop-a-ti* [20, VIII, с.36]; * *krękа-ti* [20, II, с.398] і т. д. Ця модель функціонує в більшості сучасних слов'янських мов та їх говорах і є найпродуктивнішою із семи моделей, наприклад, п. *chrup-a-ć* [33, с.187], п. *kap-a-ć* [33, с.217], п. *kic-a-ć* [33, с.226], п. *papl-a-ć* [33, с.394], п. *pik-a-ć* [33, с.407], п. *bąk-a-ć* [33, с.19], ч. *dup-a-ti* [33, с.135], срб. *brenc-a-ti* [33, с.44], слн. *boblj-a-ti* [33, с.19] та інші.

Праслов'янське **šlapati* із *šlap* 'шлап-а-ти, повільно йти' має відповідники: болг. *шлёпвам* 'даю ляпаса', словен. *glepati*, 'клацати пальцями'; – ч. *slapati* 'наступати, топтати', слц. *sliapat'*'т.с.'; – р. *шлёпать* 'плескати (рукою по воді, при ходінні (взуттям по підлозі), розпліскуючи, йти по болоту, воді)', блр. *шлёпаць* 'т.с.', укр. *шльопати* 'т.с.'. Нагадують звуконаслідувальні *tlapati, tlepati.* Пор. нім. *schlappen'* розпліскуючи, йти' [32, с.616].

Словотвірна відономатопоетична модель 3+-ка-(ти)

На синхронному зрізі нами описана у статті [23]. Звуконаслідувальні дієслова спільнослов'янської словотвірної моделі *3+-ка-(ти)* належить до найдавнішого шару слов'янської лексики,напр., *псл. *kva-ka-ti* [33, с.286], ч. *brou-ka-t* [33, с.92], ч. *mňou-ka-ti* [33, с.371], ч. *ší-ka-ti* [33, с.608], п. *ba-ka-ć* [33, с.12], п.*ko-ka-ć* [33, с.244], п.*fyr-ka-ć* [33, с.118], п. *kwa-ka-ć* [33, с. 286], п. *kwę-ka-ć* [33, с.287], срб. *ku-ka-ti* [33, с.280], срб. *kwe-ka-ti* [33, с.286].

Різну інтерпретацію в мовознавчій літературі має елемент *-к-* в суфіксі *-ка-(ти)*: Т.М.Возний [1], М.С.Ковальов [5], В.І.Лавер [9], В.В.Німчук [16], К.М.Лук'янюк [13], В.Махек [32], І.Д.Пагиря [17], Ф.Славський [33] вважають *-ка-* окремим суфіксом. Пор. макед. *рска, цивка, врка, швркне* і укр. *прискати, тівкати, чвіркати, шваркнути* [5, 175].

І. М. Ковальов відзначає подібність у південних і східних слов'ян розряду дієслів verba sonandi, чим підтверджується його давність [5, с.175].

Праслов'янське **pljus-ka-ti*, наприклад, як і паралельне з іншим ступенем вокалізму **pleskati*, має відповідники: ст. сл. ***плюскати,*** срб. *плускати*, слн. *pljuskati*, п. *pluskać*, ч. *pluskat*, слц. *pluskat'*, вл. *pluskać*, нл. *pluska;* – р. *плюскать*, бр. *плюскаць* 'цілувати', укр. *плюскати* 'рухаючись, видавати плюскіт; з плюскотом лити воду, бризкати водою' [3,ІУ, с.459].

© Ю. Юсип-Якимович, 2016

Результати прасл.*pis-ka-ti* ‘пискати, пищати’ представлені у всіх слов’янських мовах: ст.сл. *pištǫ, pískati*, словін. *prískat* а *pištat;* – ч. *prískati*, мор. *prískat; prískavý, pisklavý, prískot;* п. *piskac.* Походить від *pípati*, з давнішого праслов’янського **pip-skati;* або з **pi-skat*, пор. р. *pikat.* В.Махек допускає походження і спорідненість з нім. *pfeifen*, лит. *pfipti*, лат. *pipare* ‘пищати’ [32, с.451]; [3,IУ, с.376].

Праслов’янське за походженням дієслово**fukati* представлено у всіх слов’янських мовах: словін. *fúkat’, fučať; fúkat sa; fuknút’*; ч. *foukati, fučeti, funčeti*; ст. ч. *fúkati* [32, с.145]; пор.укр. *фукати* ‘сваритися, кричати’. Сягає праіндоєвропейського звуконаслідувального кореня, пор.нім. *anfauchen/ fauchen* ’шипіти, пирхати (про кішку)’ [32, с.145].

Відповідники псл. **krekati, *krakati* ‘каркати; квакати, кракати’–у південних слов’ян: болг. *крякам* ‘квакати; крякати’, м. *крека* ‘квакає’, срб. *крекати* ‘крякати’, слн. *krekati* ‘т.с’; – у зах.сл.: п. *krakac*, стп. *krzakac* ‘відкашлюватися’, ч. *krakat*, ст. *krekati* ‘кричати (про стерв'ятника, курку, куріпку)’, вл. *krakac*, нл. *krjakas*; – у сх.сл.- р. *крякать*, бр. *кракаць*, укр. *крякати* ‘каркати; квакати [3, III, с.116].

**Krákati* є спільнослов’янським: словін. *krákat’*, п. *krekorać, krokorać*. Ономатопоетичне, в інших мовах є подібні утворення: лат. *crocire*, лит. *krökti*, гр. *κρώζω* [32, с.288]. В. Махек ще наводить *krkati krákati* ‘про круків, жаб, квочок’; пор. нім. *krähen*‘крякати (півень)‘; пор. ч. *krákati* ‘про звуки ворін, квочок, півнів і т. ін.‘ [32, с.293].

Словотвірна відономатопоетична модель 3+-ча-(ти)

Модель 3+-ча-(ти) можна вважати варіантом моделі *3+-ка-(ти),* оскільки суфікс *-ча-* є рефлексом *-ка-* (*к* → *ч*) як результат першої палаталізації задньоязикових приголосних [г], [к], [х] перед голосними переднього ряду [ī], [ĭ], [ē], [ĕ], [ei], які дали різні наслідки у слов’янських мовах.

Суфікс *-ча-* виник у результаті змін: **-kē-* → *-č’ē-* → *-ч’ѣ-* → *-ча-*, наприклад, псл. **be-ča-ti* [33, с.20], стч. *bre-cze-ti* [33,с.39], *brze-cze-ti* [33, с.39], ч. *be-če-t* [33,с.74], *bre-če-t* [33, с.90], *vr-če-ti* [33, с.693], *zur-če-ti* [33, с.719], п. *be-cze-ć* [33, с.20], *bucze-ć* [33, с.46], brzę-cze-ć [33, с.49], срб. *br-cze-ti* [33, с.49].

Псл. **brǫčati* ‘бурмотіти, бурчати’ має відповідники: болг. *бръмча* ‘дзижчати, рокотати’, ч. *bručeti* ‘бурчати, ремствувати’, укр. *брунчати* ‘дзижчати’ [20, III, с.42].

Псл. **mručati* ‘муркотіти; бурмотати’: у болг. *мръкам* ‘неясно говорити, мимрити; муркотіти (про кішку)’, п. *myrknac* ‘пробурмотіти’, ч. *mručeti* ‘бурчати; буркотіти’, вл. *morkotac* ‘бурчати’;- у р. *мырчать* ‘верзти нісенітницю’, бр. *мырчаць* ‘співати про себе, бурмотіти’, укр. *мирчати* ‘неясно говорити, бурмотіти’, [миркотати, мирчати] [3, III, с.464].

Псл. **kvi-ča-ti* ‘вищати’ – болг. *квича* ‘вищати, скиглити’, ч.*kvičeti* і *kvečeti, сюди належить і (s)ko-vyčet, skvěčeti;*- р. *квичать*, укр. *квичати* ‘вищати’ В.Махек наводить паралелі: подібними є нім. *quieken*, лит. *kvykti*, латис. *kvlkt*, грецьке. *κοΐζειν*, лат. *quir-rltäre* – ці утворення є самостійними без генетичного зв’язку зі слов’янським дієсловом, зазначає він [32, с.312].

Псл. **bučati* ‘мукати’ – болг. *буча* ‘оглушливо шуміти’; – ч. *bučeti*, слц. *bučať* ‘мукати, ревіти’ [20, III, с.73]; лексичні паралелі відзначає Ф.Копечний у різних слов’янських мовах; пор. *bučati* (ipf. onom. “muhen”), č. *bučet*, slk. *bučat*, hl. *bučeć*, p. *buczeć*; sln. *bučati*, sch. *bučati, bučem*, m. *buči*, b. *buča*, rd. *fučat* [29, с.69].

Щодо східнослов’янських мов, то Т. М. Возний уважає, що модель *3+-ча-(ти)* найбільше поширена в українській мові і менше – в російській і білоруській. У говорах української мови суфікс *-ча-* частіше вживається в південно-західних говорах, рідше – у південно-східних і північних [1, с.117].

Більшість дієслів на *-ча-ти* мають паралельні форми *3+-ка-ти*, однак відрізняються в семантичному відношенні: утворення на *-ка-ти* виражають тривалу, повторювану дію, а дієслова на *-ча-ти* теж виражають тривалу дію, однак уже зі значно слабшим проявом ритмічності або взагалі без неї, пор.: *пул’-ка-ти* і *пул’-ча-ти*.

Словотвірна відономатопоетична модель 3+-i-(ti) (i(< ѣ)).

Ф.Славський уважає, що –звуконаслідувальні інтенсиви на *-os-iti* дуже давні. Вони мають свої відповідники в балтійських мовах: *bolbošˇ, bolbositi* ‘розмовляти’, *bolboliti, bolboniti* ‘т. с.’ і лит. *balbãsyti* ‘розмовляти’, *kolbošo, kolbošiti* ‘т. с.’ і литовське діалектне *kalbasyti* ‘т. с.’: литовське *kalběti* ‘говорити’ і т. д.’ [33, с.52].

Наявність структурних відповідників дієслівних утворень на *-i-ти* в багатьох мовах індоєвропейської сім’ї дає підстави вважати, що такі дієслова були відомі ще в спільнослов’янський період і поширені в основному в західноіндоєвропейських мовах (латинській, слов’янських, балтійських, германських).

Псл. *kviliti* < **kveilitei* ‘жалісно плакати; скиглити’, звуконаслідувального походження, можливо, споріднене з англ. *wail* ‘т.с’; пов'язується також [33, III, с.490—491] з *kvikati*; початкове *cv-* замість *kv-* походить із основи каузатива псл. *kveliti* < **kvoilitei*, яка в південнослов'янських мовах зазнала зміни початкового *kv-* в *cv-* під впливом наступного *e* з *oi* : ст. сл. **цвилити**, ‘плакати’, болг. *цвиля* ‘іржу’, м. *цвила* ‘лементує, пищить; жалібно ірже; сичить’, срб. *цвилети* ‘лементувати, плакати; скиглити; скрипіти’, слн. *cviliti* ‘кувікати, скиглити; вити; скрипіти’;— п. *kwilic* ‘тихо, жалібно плакати; скиглити’, ч. *kvileti (kviliti)* ‘ридати’, вл. *čwilowac (čwel-)* ‘мучити’, нл. *kwilis* ‘хлипати, плакати’, полаб. *kvaile* ‘плаче, квилить, пищить’ (про дитину) – р. *квилить* ‘скиглити’, *квелить* ‘т.с.’, др. *цвилити*

’плакати; сумно співати’, укр. *квилити* ‘скиглити’, *квілити* ‘іржати’ [3, II, с.417].

Про наявність і функціонування дієслівних дериватів у сучасних східнослов’янських мовах пише Т.М.Возний: “У кожній зі східнослов’янських мов є декілька десятків дієслів на *-і-ти* (рос. *-ити*, білор.*-ець/эць*) звуконаслідувального характеру” [1, 133]. Однак verba sonandi із суфіксом *-і- (< ѣ)* широко вживаються у всіх слов’янських мовах: псл. **kwil-i-ti* [33, с.287], ст.сл. *plbv-i-ti* [33, с.416] ч. *hous-i-ti* [33, с.180], *šelest-i-ti* [33, с.604], п. dudn-i-ć [33, с.103], п. kwil-i-ć [33, с.287], срб. *chrup-i-ti* [33, с.187] та ін.

Словотвірні відономатопоетичні моделі З+-ота-(-ти) і З+-оті-(-ти)

На синхронному зрізі ми описали цю модель у статті [22]. Погляди дослідників на проблему походження суфіксів *-ота-, -оті-* і на проблему мотивуючої основи цих дієслів не збігаються. Так, М.А.Жовтобрюх уважає, що суфікс *-от-* в поєднанні з *-а-* або *-і- (-ота-, -оті-)* уживається для позначення ритмічності, повторюваності дії переважно в дієсловах, утворених від ономатопів: *гуркотіти (гуркотиш), гуркотати (гуркочеш); булькотіти, булькотати*”. В.Махек [31, с.34] підкреслює, що на слов’янському грунті із давніх часів разом з іменниками типу *trepet÷ < trepet* існували дієслова типу *trepet-ie/-o,* пов’язані з ними такими асоціативними зв’язками, що кожен іменник типу *trepetъ* – міг викликати появу дієслова на *-ie/o-* і навпаки.

Аналізуючи погляди своїх попередників Ф.Міклошича і Т.Маретича, Д.Боранич уважає, що вони помилково виводять дієслово *klepetati* від іменника *klepet,* адже від ономатопоетичних коренів спочатку виникли дієслова (напр., *gugutati, kokotati*), а потім від них − іменники (напр. *gügũt, kökot*) [26, с.49].

Правильність точки зору Д. Боранича, на наш погляд, підтверджує і той факт, що в семантиці початкових ономатопів міститься значення дії (сам звук) і поява першими звуконаслідувальних дієслів на їх основі більш закономірна, ніж іменників.

Дієслівні утворення активно функціонують на всій території Славії: псл. **kol-oti-ti* [33, с.247], псл.**kol-ota-ti* [33, с.247], стч. *klok-ota-ti* [33, с.278], *blek-ota-ti* [33, с.29], п. *groch-ota-ć* [33, с.504], п. *grzech-ota-ć* [33, с.162], п. *mark-ota-ć* [33, с.323], п. *koł-ata-ć* [33, с.247] ч. *rach-oti-ti* [33, с.506], ч. *blek-ota-ti* [33, с.56], слн. *blek-ota-ti* [33, с.56].

Псл. **mekotati* ‘бекати (про вівцю), мекати (про козу)’ має відповідники:- у слн. *meketati* ‘бекати, мекати’, – у ч. *mekotati* ‘бекати, мекати’, слц. *mekotať,* бр. *мякетаць* ‘видавати звуки, схожі на бекання вівці», укр. *меркотати* [20, XVIII с.74].

Псл. **klokotati/*klokъtati* ’клекотати, бурлити’ має відповідники – у болг *клокоти, клокочи* ‘т.с’, ч. *klokotati* ‘клекотіти, кипіти’, ‘співати (про солов’я)’, *kloktati* «клекотіти, бурлити», «полоскати рот і горло», слц. *klokotať* клекотати, бурлити» – р. *клокотать* ‘кипіти з шумом’, укр. *клокотати* ’клекотати, бурлити’ [20,X с.64]. Псл. *klok- – ономатоп, паралельний до *klek-‘видавати короткі глухі звуки’ – ст. сл. **клокотати** ‘клекотіти, кипіти’; болг. *клокам* ‘булькотіти, клекотіти’, клокотя, м. *клокоти* ‘т.с’, срб. *клокотати* ‘клекотіти’, слн. *klokotati* ‘клекотіти, кипіти; бурчати ’, – ч. *klokotati* ‘клекотіти’, нл. *klokotas* ‘хлебтати; бурчати’; – р. *клокотать*, ‘клекотіти’, др. *клокотати* ‘кипіти’**,** укр. *клокати* ‘видавати короткі глухі звуки’, *клекотіти* ‘сильно кипіти’ [33, II, с. 261]; [20, X, с.64-65].

За допомогою суфіксів *-ота-/-оті-* від ономатопів утворюються дієслівні похідні з відтінком ритмічності, дієслова багаторазової повторюваної дії.

Словотвірна відономатопоетична модель З+-ну-(ти)

У лінгвістичній літературі зазначається, що дієслова з суфіксом *-ну-*, що мають значення однократності, завершеності дії, утворюються від дієслівних основ. “Із цим можна погодитися, – пише Т. М. Возний, – якщо дієслова розглядати в парних видових відношеннях типу *скакати − скакнути, бехати − бехнути*. Більшість же дієслів цієї групи можна зіставляти з вигуками або звуконаслідувальними словами (*луп – луп-ну-ти*) і т. д.” [1, с.145-148].

Деривати, утворені за моделлю *З+-ну-(ти),* мають значення однократності, завершеності дії. У дієсловах доконаного виду з однократним значенням наголос завжди падає на кореневу частину: *бу́х-нути, ба́х-ну-ти, ха́п-ну-ти* і т. д.

У мовознавчій літературі є різні міркування щодо формування дієслівних утворень із суфіксом *-ну-*, які позначають однократну дію. Так, А. Малецький, Ю. Маслов, В. В. Іванов, П. Кузнєцов уважають, що в систему дієслів з суфіксом *-ну-* об’єднані дієслова зі значеннями і однократності, і тривалості дії, тобто дієслова двох різних класів. Інші автори підкреслюють, що тільки одне зі значень було спочатку властиве цьому класу дієслів – значення поступового накопичення певної якості, властивості, а значення раптовості, миттєвості розвинулося пізніше. Г. Павський і О. Потебня відзначають, що суфікс ***-ну-*** був уже в слов’яно-литовському періоді, а моментальність у таких дієсловах розвинулася з процесу становлення, і її слід вважати слов’янським явищем.

Процес формування дієслів з *-ну-*, що мають значення однократності дії в давньоруській і українській мовах, досліджував Т. М. Возний [1].

Дієслівні утворення з суфіксом *-ну-*, які вказують на різні дії, що сприймаються органами слуху, в пам’ятках давньоруської мови засвідчені в обмеженій кількості (див. словник І. І. Срезневського).

Т.М.Возний нараховує декілька підгруп, від яких досить продуктивно утворюються дієслова

З +-*ну*- з наведеним значенням. Це дієслова, які вказують на різні дії, що сприймаються органами слуху; дієслова, що вказують на процес говоріння, вольові процеси і т. д. "Більшість дієслів з -*ну*- утворена від звуконаслідувальних слів, як *луп → луп-ну-ти*, *хлюп → хлюп-ну-ти*", – зазначав дослідник [1, 160].

Дієслівний суфікс робить дію конкретною. Суфікс -*ну*-, поєднуючись з тим або іншим власне звуконаслідуванням, виражає дію, що має значення моментальності, інтенсивності. Якщо власне звуконаслідування *бах, бух, грюк, бабах* указують на те, що щось стукнуло, впало і т.п. (передають звуковий сигнал, не дію), то в поєднанні з суфіксом -*ну*- (*бах-ну-ти, бух-ну-ти, грюк-ну-ти, бабах-ну-ти*) виражають уже дію, для якої характерна моментальність, інтенсивність, одноактність.

Праслов'янське**gr̥mnǫti* 'гримнути, раптово зазвучати' має відповідники – ст.ч. *hřanúti* 'десь упасти' подібне *hro(ch)núti*, мор. *hřácnút* 'бухнути' [32, с.187]; – р. *грянуть, нагрянуть*, укр. *грянути* 'гримнути, раптово зазвучати, ударити, ударитися, упасти' [3, I, с.609].

Таким чином, дієслова звучання (verba sonandi) у слов'янських мовах становлять спільну словотвірну парадигматику, мають різну продуктивність: найпродуктивнішими є дієслова, утворені за словотвірною моделлю *З+-а-(ти)*, потім *З+-ка-(ти)* та *З+-ча-(ти)*, потім *З+-і-(ти)* та *З+-ота-(ти)*, *З+-оті-(ти)*, найменш продуктивними – за *З+-ну-(ти)*.

В основі лексичного значення всіх verba sonandi лежить один денотат позамовної дійсності – звуковий простір. Тому семантична структура відономатопоетичних дієслів у всіх слов'янських мовах містить сему звучання: 1) видавати звук; 2) відтворювати звук за допомогою якогось предмета; 3) супроводжуватися звуком. Мотиваторами є голоси тварин (птахів, комах, ссавців, земноводних) і т. п., звуки живої і неживої природи, відтворені відповідними фонетичними засобами слов'янських мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Возний Т. М. Відвигукові й звуконаслідувальні форми дієслів на -ати (-а-ть, -ка-ть, -а-ць, -ка-ць) у східнослов'янських мовах // Славістичний збірник. – К., 1963. – С. 112-134.

2. Глухарева Е. А. Звукоподражательные глаголы с диссонантным денотатом (семантические особенности) // Глагол в германских языках. – Тула, 1976. – С. 77 – 94.

3. Етимологічний словник української мови у 7-и томах. – Т. I-V. – К., 1982 – 2007.

4. Карпіловська Є. А. Словотвірна і семантична структура звуконаслідувальних дієслів у сучасній українській мові // Українське мовознавство / Республіканський міжвідомчий науковий збірник. – К.: Вища школа, 1985. – Вип. 13. – С. 45-50.

5. Ковалев Н. С. Глаголы с суффиксом -ка- в македонском языке // Македонски јазик, Год XXIV. – Скопје, 1973. – С. 173-185.

6. Карунц Р.Г. Семантическая структура глаголов звучания в современном русском языке: Автореф. дис… кандидата филол. наук. – М., 1975. – 22 с.

7. Коряковцева Е. И. Словообразовательная мотивация и историческая производность // Филологические науки. – 1984. – № 6. – С. 42-48.

8. Кузнецова О. Д. О двух значениях глаголов звучания в толковых словарях русского языка // Лексикографический сборник. – Вып. 3. М., 1958. – С. 97-103.

9. Лавер В. І. Деякі зауваження до дієслів з суфіксами -к-, -ка у говорах Закарпаття // Тези доповідей до XX наукової конференції. – Ужгород, 1966. – С. 84-86.

10.Лагутова Е. Н. Словообразование на базе неизменяемых слов в современном русском языке: Автореф. дис.... кандидата филол. наук. – Ташкент, 1979. – 21 с.

11. Ладченко М.М., Юсип-Якимович Ю.В. Verba dicendi: німецько-слов'янські лексичні паралелі / Сучасні дослідження з іноземної філології. Вип.8 // Збірник наукових праць. – Ужгород, 2010. – С.296 – 304.

12. Ладченко М.М., Юсип-Якимович Ю.В. Слов'яно-германські семантичні універсалії в галузі ономатопоетики // Studia slovakistica 14. – Ужгород, 2014.- С. 92-103.

13. Лук'янюк К. М. Пряма суфіксація дієслівних основ у буковинських говорах //Тези доповідей XXII наукової сесії Чернівецького держуніверситету. Секція філологічних наук. – Чернівці, 1966. – С. 6-9.

14. Мейе А. Общеславянский язык / Перевод с французского. Перевод и примечания П.С.Кузнецова. Под ред. проф. С. Б. Бернштейна.– М.: Иностранное издательство, 1952. – 491 с.

15. Мельничук О. С. Словник специфічної лексики говірки села Писарівки (Кодимського району Одеської області) // Лексикографічний бюлетень. – Вип. 2. – К., 1952. – С. 67-98.

16. Німчук В. В. Суфіксальне творення дієслів, дієприкметників, дієприслівників у верхньонадборжавських говірках // Дослідження з мовознавства. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – 175 с.

17. Пагиря І. Д. Із словотвору дієслова в говірках північно-західної Мукачівщини //Доповіді та повідомлення Ужгород. ун-ту. Серія філологічна. – Вип. 3. – Ужгород, 1958. – С. 53-55.

18. Сергеева Т. Д. Семантический анализ глаголов звучания // Семантическая структура слова. – Кемерово, 1984. – С.97-106.

19. Тихонов А. Н. О глаголах звучания в русском языке // Краткие сообщения по русскому языку и литературе (к 75-летию Е. Д. Поливанова). – Ч.2. – Самарканд, 1967. – С. 197-219.

20. Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд / Под ред. О. Н. Трубачова. – Вып. 1- 32. – М., 1974-2006.

21. Юсип-Якимович Ю.В. Ономатопоетика: семантична, фонетична, словотвірна структура та похідність ономатопів / Монографія. – Ужгород: Гражда, 2007. – 272 с.

22. Юсип-Якимович Ю.В. Словотвірні відономатопоетичні моделі дієслів на **з–ота-**ти та **з–оті-**ти в українських говірках Карпат // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. — Вип. 12.: Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. До 100-річчя М.А. Грицака. — Ужгород, 2008. – С. 220-223.

23. Юсип-Якимович Ю.В. Verba sonandi: українсько-західнослов'янські лексичні паралелі // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія філологія. – 2010 – № 24. – С.42- 49.

24. Bilfeldt H. H. Onomatopoetica im Sörbischen und Deutschen // Zeitschrift für Slavistik. – 1982. – № 3. – S. 323-331.

25. Bilfeldt H. H. Ономатопоэтика в серболужицком и немецком // IX Международный съезд славистов. – Киев, сентябрь, 1983 / Материалы дискуссии. Языкознание. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 217-222.

26. Boranič D. Onomatopejske riječi za životinje u slavenskim jezicima. – Rad Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti. – CL XXVIII. – Zagreb, 1909. – S. 1-86.

27. Hinka B. I. Lexikologie der deutschen Sprache: Vorlesungen und Seminare // Навчальний посібник для студентів-германістів. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка, 2005. – 220 с.

28. Lehr-Spławińsky T. Element prasłowiański w dzisiejszym słownictwie polskim // Rozpawy i szkice z dziejow kultury Slowian. – Warszawa, 1954.

29. Kopečný F. Slavistický příspěvek k problemu t.zv. elementární příbuznosti // Езиковедски изследвания в чест на академик Стефан Младенов. – София, 1957. – С. 363-387.

30. Kořinek J. Studie z oblastí onomatopoje. – Praha, 1934. – 296 p.

31. Machek V. Studie o tvoření vyrazů expresivních. – Praha, 1930. – 156 s.

32. Machek V. Etymologický slovník jazyka českého. – Praha, 1957.- 866 c.

33. Słownik prasłowiański. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1974. – T. 1-4. – 487 p.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

болг.	– болгарське	п.	– польське
бр.	– білоруське	півд.сл.	– південнослов'янське
вл.	– верхньолужицьке	пор.	– порівняйте
грец.	– грецьке	псл.	– праслов'янське
др.	– давньоруське	слн.	– словінське
зах.сл	– західнослов'янське	слц.	– словацьке
лат.	– латинське	стп.	– ставропольське
лит.	– литовське	срб.	– сербське
літ.	– літературне	ст.сл.	– старослов'янське
латис.	– латиське	стч.	– старочеське
нім	– німецьке	сх.сл.	– східнослов'янське
нл.	– нижньолужицьке	ч.	– чеське
м.	– македонське	укр.	– українське
мор.	– моравське		

Yuliia Yusyp-Yakymovych

Common Slavic word building pradigmatics verbasonandi

Summary. The article is a continuation of research by the author of onomatopoetry of Slavic languages. Actually, poetic verbs are formed by certain formants and are common in the Slavic languages according to the word building paradigmatics, which in its origin dates back to the Slavonic days, and its roots to the Indo-European times.

Key words: common Slavic derivational paradigmatics, derivational model, verba sonandi, verb sound, ancient Slavonic times, Slavonic languages.

Одержано 31.05.2016 р.